

You have downloaded a document from
RE-BUŚ
repository of the University of Silesia in Katowice

Title: Bliska-daleka Ostrawa. O nauczaniu języka angielskiego - refleksje z praktyk w polskich oraz czeskich przedszkolach i szkołach

Author: Justyna Lorek, Beata Kobis

Citation style: Lorek Justyna, Kobis Beata. (2016). Bliska-daleka Ostrawa. O nauczaniu języka angielskiego - refleksje z praktyk w polskich oraz czeskich przedszkolach i szkołach. W: A. Gancarz (red.), "Wielokulturowość - doświadczanie Innego" (S. 115-121). Katowice : Wydawnictwo Uniwersytetu Śląskiego

Uznanie autorstwa - Użycie niekomercyjne - Bez utworów zależnych Polska - Licencja ta zezwala na rozpowszechnianie, przedstawianie i wykonywanie utworu jedynie w celach niekomercyjnych oraz pod warunkiem zachowania go w oryginalnej postaci (nie tworzenia utworów zależnych).

UNIwersYTET ŚLĄSKI
W KATOWICACH

Biblioteka
Uniwersytetu Śląskiego

Ministerstwo Nauki
i Szkolnictwa Wyższego

Bliska-daleka Ostrawa

O nauczaniu języka angielskiego – refleksje z praktyk w polskich oraz czeskich przedszkolach i szkołach

---

Near Ostrava—far Ostrava

About teaching English language—reflections resulting from the practice
in Polish and Czech kindergartens and schools

ABSTRACT: The first part of the article contains the description of the education system in the Czech Republic. It focuses on the organisation of education and the contents of teaching as well as on the methods of evaluating. The second part describes our experiences connected with the studies at the University of Ostrava being a part of the student exchange programme—Erasmus. The third part focuses on the problem of teaching English language in Polish and Czech kindergartens and primary education institutions. It depicts the differences in teaching this language based on observations gathered during our stay in the Czech Republic. This part also deals with our experiences gained in these institutions, and also it presents the reflections that arose during our participation in the practices and the Erasmus programme. **KEY WORDS:** Erasmus, Ostrava, teaching English as a foreign language, pre-school and early primary education.

Spostrzeżenia przedstawione w artykule opierają się na naszych doświadczeniach, które miałyśmy możliwość zdobyć podczas studiów na Uniwersytecie Ostrawskim w Czechach w roku akademickim 2013/2014, w ramach programu Erasmus. Celem artykułu jest wskazanie, na podstawie realizacji zajęć z języka angielskiego, różnic między polskim a czeskim systemem kształcenia oraz odmiennych sposobów tworzenia programu edukacyjnego, a także sformułowanie subiektywnej opinii na temat samego przebiegu wymiany studenckiej na ostrawskiej uczelni.

System oświaty w Czechach

Pomimo wspólnej granicy oraz wielu podobieństw, jakich można się doszukać pomiędzy kulturą polską a czeską, w obecnie obowiązujących systemach oświaty są dostrzegalne pewne różnice.

W Czechach pierwszym okresem kształcenia jest wychowanie przedszkolne (*materšká škola*). Do placówek przedszkolnych dzieci mogą uczęszczać w wieku od 3 do 6 lat i znaczna ich część korzysta z tego przywileju. Jest to jednak kształcenie nieobowiązkowe. Następny etap edukacji jest obligatoryjny i trwa dziewięć lat, od szóstego do piętnastego roku życia. Wszyscy uczniowie pomiędzy szóstym a jedenastym rokiem życia uczęszczają do szkoły powszechnej (*základní škola*), a w kolejnych latach do szkoły średniej I stopnia (*gymnázium*) lub ośmioletniego konserwatorium (*konzervatoř*)¹.

Podstawą prawną czeskiego systemu oświaty jest Ramowy Program Nauczania Kształcenia Podstawowego (RPN KP). Na jego podstawie w każdej szkole zostaje przygotowany szkolny plan nauczania (SPN). W dokumencie RPN KP wskazano dziewięć głównych obszarów kształcenia, wyznaczonych przez podstawowe i dodatkowe tematy edukacyjne, treści międzyprzedmiotowe oraz najistotniejsze kompetencje absolwenta. Określono w nim także podstawy programowe, zalecane treści, a także pożądane efekty nauczania pod koniec każdego okresu. Wyróżniono następujące obszary edukacyjne: języki i komunikacja językowa, matematyka i jej zastosowanie, technologie informacyjno-komunikacyjne, ludzie i ich świat, ludzie i społeczeństwo, ludzie i natura, kultura i sztuka, ludzie i zdrowie, ludzie i świat pracy. Treści międzyprzedmiotowe to: edukacja osobista i społeczna, edukacja dla demokratycznego obywatelstwa, edukacja ukierunkowana na myślenie w europejskim i globalnym kontekście, edukacja wielokulturowa, nauka o środowisku oraz nauka o mediach².

Szkoły są zrejonizowane, jednak rodzice mają prawo wybrać dowolną szkołę dla swojego dziecka. Uczniowie mogą przejść na następny etap nauczania pod warunkiem zdania egzaminu wstępnego, ustalonego przez dyrektora placówki.

Rok szkolny trwa od 1 września do 31 sierpnia, a więc obejmuje około 190 dni dydaktycznych. Tygodniowy wymiar zajęć wzrasta stopniowo: w przypadku szkoły powszechnej wynosi od 18 do 26 godzin, na etapie szkoły średniej – od 28 do 32 godzin lekcyjnych.

Uczniów ocenia się na podstawie pięciostopniowej skali (1–5), oceny ustnej lub kombinacji obu metod. Końcowe świadectwa wydawane są jako świadectwa osiągnięcia wymaganego poziomu nauki (*základní vzdělání*)³.

---

1 *Diagramy europejskich systemów edukacji 2014/15*. Oprac. Polskie Biuro Eurydice. http://eurydice.org.pl/wp-content/uploads/2015/06/struktury_14_15PL.pdf [data dostępu: 6.02.2016].

2 *Systemy edukacji w Europie – stan obecny i planowane reformy*. Oprac. Czeskie Biuro Eurydice, <http://eurydice.org.pl/wp-content/uploads/2014/10/czechy.pdf> [data dostępu: 6.02.2016].

3 *Ibidem*.

Studia na Uniwersytecie Ostrawskim w ramach programu Erasmus Doświadczenia własne

Wydział Pedagogiczny Uniwersytetu Ostrawskiego to jeden z partnerów cieszyńskiego Wydziału Etnologii i Nauk o Edukacji Uniwersytetu Śląskiego w europejskim programie wymiany studentów Erasmus. Studenci decydujący się na udział w projekcie często wybierają uczelnie na terenie Czech, ze względu na dobrą lokalizację, szybki dojazd oraz, podobny do polskiego, język czeski.

Uniwersytet Ostrawski (*Ostravská univerzita v Ostravě*) powstał 28 czerwca 1991 roku w Ostrawie. Jego „protoplastą” była Wyższa Szkoła Pedagogiczna w Opawie. W 1959 roku wszystkie wyższe szkoły pedagogiczne w regionie zostały połączone, tworząc Instytut Pedagogiczny, którego siedziba mieściła się w Ostrawie. Również w tym roku Instytut otrzymał status uniwersytetu i stał się niezależnym Wydziałem Edukacji, oferującym czteroletnie studia, przygotowujące przyszłych nauczycieli kształcenia początkowego. Z czasem cykl wydłużono do pięciu lat nauki. Obecnie Uniwersytet składa się z sześciu Wydziałów: Nauk Społecznych, Sztuki, Akademii Sztuk Pięknych, Medycznego, Nauk Ścisłych oraz Pedagogicznego⁴. Ich siedziby mieszczą się w różnych częściach Ostrawy. Wydział Pedagogiczny posiada kilka budynków zlokalizowanych w centrum miasta. Są one odnowione i unowocześnione, wyposażone w innowacyjny sprzęt dydaktyczny.

Uniwersytet Ostrawski przygotowuje co roku bogatą ofertę edukacyjną dla studentów z Polski oraz innych krajów biorących udział w programie Erasmus. Plan zajęć jest dostosowywany do indywidualnych preferencji studentów. Z listy proponowanych przedmiotów każdy może wybrać te, które są dla niego atrakcyjne, związane z jego własnymi zainteresowaniami. Połączenie nauki z przyjemnością sprzyja szybszemu przyswajaniu wiedzy. Większa część zajęć jest prowadzona w języku angielskim, dzięki czemu podczas jednego wykładu w sali może się zgromadzić prawdziwa „mieszanka kulturowa” – studentów z Polski, Hiszpanii, Turcji, Litwy, Niemiec itd. Zajęcia takie służą więc rozwijaniu kompetencji językowych, poszerzaniu kontaktów społecznych oraz integracji międzykulturowej. Ponadto większość z nich odbywa się w formie warsztatów i ma charakter praktyczny. Wykładowcy organizują dla studentów częste wycieczki do zaprzyjaźnionych szkół i przedszkoli, aby mogli poznać ich funkcjonowanie oraz obserwować prowadzone tam lekcje. Instytucja zapewnia udział w bezpłatnych kursach języka angielskiego, jak również czeskiego, dostosowanych do poziomu zaawansowania językowego studentów. Nad całym

---

⁴ *History of the University of Ostrava*. <http://www.osu.eu/index.php?kategorie=689> [data dostępu: 6.02.2016].

programem edukacyjnym dla uczestników Erasmusu czuwają: koordynator wydziałowy Uniwersytetu Ostrawskiego oraz koordynatorzy indywidualni, którzy przekazują najważniejsze informacje, zbierają całą dokumentację przebiegu studiów oraz wprowadzają na bieżąco dane do elektronicznego portalu, zawierającego plan zajęć, oceny i dokumenty studenta.

Na Uniwersytecie działa International Student Club, który zajmuje się organizacją czasu wolnego dla studentów uczestniczących w programie Erasmus. W ramach działalności klubu są przygotowywane liczne spotkania międzykulturowe, imprezy okolicznościowe oraz wyjazdy, między innymi do Pragi, Budapesztu czy Wiednia. Obcokrajowcy znajdują tu też pomoc w zaadaptowaniu się w nowym miejscu oraz załatwianiu codziennych spraw związanych z pobytem za granicą, takich jak zakwaterowanie w akademikach, uzyskanie legitymacji studenckiej, zakup biletu miesięcznego komunikacji miejskiej czy założenie konta w czeskim banku.

Nauczanie języka angielskiego w placówkach wychowania przedszkolnego i wczesnoszkolnego oraz kształcenia uniwersyteckiego

Na podstawie obserwacji zebranych
podczas pobytu w Czechach

Studiowanie na Uniwersytecie Ostrawskim dało nam wiele możliwości dotyczących organizacji własnego planu dnia, nauki, czasu wolnego. Podczas pierwszych dni pobytu za granicą dostrzegłyśmy u siebie potrzebę kształcenia i rozwijania swoich umiejętności językowych. Głównym punktem odniesienia stał się język angielski oraz wszelkie jego zastosowania – zarówno w zakresie studiowania teorii, jak i w działaniach praktycznych. Do zauważalnych postępów przyczynił się bezpośredni kontakt z obcokrajowcami, zajęcia uniwersyteckie oraz udział w obserwacjach wybranych lekcji w przedszkolach i szkołach, w których kładzie się duży nacisk na naukę tego języka.

Język angielski w nauczaniu przedszkolnym i szkolnym

W ramach wybranych kursów na Uniwersytecie miałyśmy możliwość uczestniczenia w zajęciach dla uczniów, między innymi w szkole PORG w Ostrawie oraz jednym z opawskich przedszkoli.

PORG to dwujęzyczna szkoła prywatna, w której w nowatorski sposób łączy się nauczanie języków z innymi obszarami kształcenia. Zajęcia, szczególnie

w młodszych klasach, opierają się głównie na metodach aktywizujących. Uczniowie poprzez muzykę, plastykę oraz dramę poznają zagadnienie przygotowane na dany dzień. Godzina lekcyjna trwa 45 minut i odbywa się wyłącznie w języku angielskim. Podczas zajęć są inicjowane zabawy, które pozwalają dzieciom wcielić się w daną sytuację. Odpowiednią atmosferę tworzą dodatkowe efekty dźwiękowe oraz przebrania nauczycieli adekwatne do tematu lekcji. Dzieci podczas nauki nie siedzą w ławkach. Do dyspozycji mają całą salę i stale są aktywizowane poprzez muzykę, opowiadanie, ruch. Taka organizacja zajęć wpływa pozytywnie na przyswajanie i zapamiętanie przez dzieci prezentowanych treści, jednocześnie pobudzając ich aktywność ruchową, ekspresję, kreatywność i wyobraźnię.

W większości polskich szkół podstawowych w dalszym ciągu nauczanie języka angielskiego przebiega według tradycyjnego modelu kształcenia. Uczniowie siedzą w ławkach, a nauka słówek i podstawowych wyrażen opiera się na metodzie pamięciowej.

Wspomniane przedszkole w Opawie to placówka realizująca i promująca na szeroką skalę ideę edukacji międzykulturowej już od najmłodszych lat życia dziecka. Podejmuje współpracę z przedszkolami z innych krajów, w tym z polskim przedszkolem w Raciborzu, a także przywiązuje dużą wagę do nauki języka angielskiego. Głównym celem zajęć jest przełamywanie barier w mówieniu w obcym języku poprzez codzienny kontakt z nim w różnorodnych sytuacjach. Dla nas, jako obserwatorek z zewnątrz, mających w pamięci obraz zajęć z języka angielskiego w polskich placówkach wychowania przedszkolnego, zaskakujące były umiejętności językowe dzieci, ich bogate słownictwo oraz sposób konstruowania zdań. Dzieci trzylatnie bezbłędnie opisywały po angielsku swoje emocje, charakteryzowały przedmioty, a także opisywały swoich rówieśników ze względu na ubranie, w którym pojawili się w danym dniu w przedszkolu, i na podstawie takich opisów rozpoznawały, jakiego dziecka dotyczą.

Ciekawość świata oraz chęć rozwijania własnych pasji skierowała nas również do prywatnej szkoły językowej, Monty School, w której przez kilka tygodni w ramach zastępstwa miałyśmy możliwość prowadzenia zajęć tanecznych dla pierwszo-, drugo- i trzecioklasistów szkoły podstawowej. Zajęcia te odbywały się codziennie w godzinach popołudniowych i miały formę fakultatywną. Ze względu na naszą słabą znajomość języka czeskiego wiodącym językiem komunikacji był angielski, jednakże dzięki umiejętnościom uczniów nie pojawiały się problemy z porozumiewaniem się. Ich duże kompetencje językowe były rezultatem brytyjskiego programu nauczania, realizowanego w szkole. Klasy liczą do piętnastu uczniów, a metody pracy opierają się przede wszystkim na dziecięcej aktywności. Lekcje nie mają określonego czasu trwania, zależy on od zainteresowania samych dzieci. Dodatkowo szkołę wyróżnia to, że zajęcia na każdym poziomie nauczania odbywają się w dwóch językach – czeskim i angielskim. W każdej lekcji uczestniczy dwoje nauczycieli. Jeden z nich komunikuje się

z uczniami w języku czeskim, drugi w angielskim. Warto dodać, że nauczyciele anglojęzyczni są native speakerami. Obecnie są to nauczyciele z Wielkiej Brytanii, USA i Australii. Takie rozwiązanie nie tylko sprzyja doskonaleniu umiejętności leksykalnych i gramatycznych dzieci, lecz także umożliwia indywidualną pracę z każdym uczniem, poznanie przez uczniów różnych akcentów, a także kontakty międzykulturowe.

Język angielski w nauczaniu uniwersyteckim

Wśród wielu zajęć, jakie Uniwersytet Ostrawski oferuje obcokrajowcom, można znaleźć kilka dotyczących nauki języka angielskiego. Należą do nich warsztaty *creative english*, na które uczęszczają głównie studenci biorący udział w programie Erasmus z różnych części Europy, oraz zajęcia dla studentów z Czech, prowadzone na różnych poziomach zaawansowania. Warto tutaj wspomnieć przede wszystkim o tych drugich, ponieważ mimo że nie różnią się one metodycznie pod względem doboru środków od zajęć na uczelni w Polsce, poziom prowadzenia i skuteczności zajęć jest dużo wyższy. Składa się na to wiele czynników, między innymi sama postawa studentów i ich aktywne podejście do zajęć. Najważniejsze jednak jest to, że rzeczywiście są zajęciami z języka angielskiego – dzięki rozbudowanym elementom konwersacyjnym kształci się zastosowanie praktyczne, posługiwanie się językiem w życiu codziennym, czego nie mogłybyśmy powiedzieć po doświadczeniach zdobytych przez nas w Polsce.

Obserwacja nauczania języka angielskiego w czeskich placówkach utwierdziła nas w przekonaniu o zaletach aktywizujących metod i form nauczania, kładzenia nacisku na komunikację, zwłaszcza mówienie. Sprzyja to efektywniejszemu zapamiętywaniu, samodzielności oraz otwartości w kontakcie z osobą posługującą się innym językiem. W rozmowie z naszą rówieśniczką, mieszkanką Ostrawy i studentką filologii angielskiej, dowiedziałyśmy się, że aktywna postawa studentów w nauce języka angielskiego (nacisk na mówienie i aktywizację) wynika z „zachodniego” trendu w nauczaniu języków obcych, trwającego już kilka lat.

Studia za granicą oraz codzienne kontakty ze studentami z innych krajów uświadomiły nam potrzebę nauki języków obcych, których znajomość jest niezwykle ważna w dzisiejszym, wielokulturowym świecie. W Polsce zajęcia z języka angielskiego często są przez uczniów postrzegane negatywnie, zwłaszcza w szkołach gimnazjalnych i licealnych. Ma to związek z postawą nauczycieli, którzy pragnąc uczyć poprawności gramatycznej, często zapominają lub nie znajdują czasu na zwykłą rozmowę, dotyczącą codziennych tematów. Być może jest to jeden z obszarów edukacji, w którym warto brać przykład z naszych sąsiadów?

Zakończenie

Pobyt w Czechach, pomimo że sama Ostrawa nie znajduje się zbyt daleko od miejsca, w którym na co dzień mieszkamy, bardzo wzbogacił naszą wiedzę o czeskiej kulturze, czeskim języku i czeskim systemie edukacji. Nauczył nas otwartości i śmiałości w przewyciężaniu własnych lęków i słabości. Poszerzył nasze horyzonty i ułatwił nam rozwijanie umiejętności językowych. Dzięki praktykom w czeskich placówkach szkolnych i przedszkolnych zdobyliśmy szeroką wiedzę na temat efektywnych form nauczania języka angielskiego.

Istniejące możliwości wyjazdów zagranicznych podczas studiów pozwalają na intensywny i wszechstronny rozwój, który mógłby być ograniczony na uczelni macierzystej. Status studenta w innym państwie daje szansę poznania instytucji i środowisk niedostępnych dla turystów, subiektywnego spojrzenia na większą liczbę aspektów danego kraju. Warto też wspomnieć, że pobyt na uniwersytecie w Ostrawie jest idealnym rozwiązaniem dla polskich studentów, którzy z powodów finansowych lub osobistych nie mają możliwości wyjazdu do odleglejszych miejsc Europy.

Bibliografia

- Diagramy europejskich systemów edukacji 2014/15.* Oprac. Polskie Biuro Eurydice. http://eurydice.org.pl/wp-content/uploads/2015/06/struktury_14_15PL.pdf [data dostępu: 6.02.2016].
- History of the University of Ostrava.* <http://www.osu.eu/index.php?kategorie=689> [data dostępu: 6.02.2016].
- Systemy edukacji w Europie – stan obecny i planowane reformy.* Oprac. Czeskie Biuro Eurydice. <http://eurydice.org.pl/wp-content/uploads/2014/10/czechy.pdf> [data dostępu: 6.02.2016].